

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

2019-01-21
1 (21)
Dnr-2018:6363

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Fjällskolan i Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Fjällskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen. Utbildningen i förskoleklass ingår inte i grankningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar inom vilka punkter detta ska göras. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs i så fall också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer då det bedöms motiverat.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fjällskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det på skolan utvecklas ett strategiskt jämställdhetsarbete. I detta ingår att rektorn i arbetet med att följa upp skolenhetens resultat också sätter fokus på skillnader mellan flickor och pojkars resultat och ser till att dessa skillnader analyseras.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet med att ge eleverna inflytande över planeringen och genomförandet av undervisningen, samt ökade möjligheter att reflektera över sitt eget lärande.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i låg utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver arbeta med att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. I detta ingår att alla som arbetar i skolan har ett gemensamt förhållningssätt.

Bedömning och betygssättning

I flera delar ges förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygssättning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver ge alla lärare förutsättningar att samverka med andra lärare kring bedömningar och se till att lärarna använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar av elevernas kunskaper i samtliga ämnen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 20 september 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se , eller per post till, Skolinspektionen, box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:6363) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9, 10 och 34 §§, 4 kap 4-7 §§ skollagen (2010:800)
Läroplan för grundskolan , förskoleklassen och fritidshemmet 2011, reviderad 2017,
1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande,
Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn har skapat en organisation som ger lärare och övrig personal förutsättningar att utveckla en god utbildning för eleverna på Fjällskolan. Det finns förutsättningar för samverkan och kollegialt lärande. Vidare visar granskningen att rektorn ser till att nyanställda och obehöriga lärare får stöd. Granskningen visar även att det sker en kontinuerlig uppföljning av kunskaps- och värdegrundsuppdraget och att det bedrivs ett arbete för att utveckla undervisningen och elevernas studiemiljö, även om åtgärderna inte är fullt implementerade i de högre årskurserna. Vidare behöver rektorns styrning och ledning utvecklas ytterligare när det gäller det strategiska jämställdhetsarbetet. Framför allt ser inte rektorn till att jämställdhetsperspektivet finns med i undervisningen i alla klasser. Trots att skolgemensamma insatser görs är dessa snarare inriktade på likabehandling ur ett bredare perspektiv än specifikt på jämställdhet mellan könen.

Av intervjuer framgår att rektorn har skapat en organisation som möjliggör för lärare att samverka med varandra och med elevhälsans personal genom flera olika mötesforum. Lärarna och elevhälsans representanter beskriver att möjligheten till samverkan finns genom arbetslagmöten där företrädare för olika yrkesgrupper inom

ett arbetslag träffas, och genom skolans kategorimöten. Med kategorimöten menas möten inom respektive yrkesgrupp. Utöver detta har hela skolan arbetsplatsträffar. Vidare finns Fjällyftet, där skolans förstelärare tillsammans med representanter från elevhälsan under höstterminen ska arbeta med att utveckla lärmiljön på Fjällskolan. Rektorn beskriver Fjällyftet som ett uppdrag från rektorn till förstelärarna för att skapa ett forum för kollegialt lärande där förstelärarna kan mötas och reflektera kring pedagogiska frågor. Meningen är bland annat att se över "den röda tråden" i undervisningen och synliggöra vad lärarna arbetar med i de olika årskurserna säger rektorn. Lärare som saknar behörighet på skolan får stöttning av behörig lärare i det ämnet den obehöriga läraren undervisar i och alla nyanställda lärare får en mentor, beskriver lärarna. Rektorn och lärarna beskriver att det är rektorn som gett lärare uppdrag att vara mentor och att det sker ett uppföljningssamtal med alla nyanställda efter cirka två och lärare säger att det finns en prestiglös stämning i arbetslaget.

Granskningen visar att rektorn vid Fjällskolan kontinuerligt följer upp verksamheten. Av intervju med rektorn, lärare och representanter för skolans elevhälsa framgår att rektorn har en nulägesbild av verksamheten i skolan. Rektorn för diskussioner med lärarna regelbundet och får en bild av undervisningen och elevernas arbetsmiljö genom medarbetarsamtal och klassrumsbesök. Vidare berättar rektorn att elevhälsan är en viktig länk mellan rektorn och situationen i klasserna och rektorn tar del av protokollen från elevhälsamöten. Det finns system för att följa upp elevernas kunskapsresultat och rektorn beskriver att det sker systematiskt. Av intervjuer framgår att elevernas resultat analyseras av både lärare och rektorn och att de tillsammans diskuterar och beslutar om olika förbättringsåtgärder. Det finns också en formaliserad rutin för de åtgärder som implementeras i verksamheten. Lärarna uttrycker att rektorn beslutar om utvecklingsåtgärder och agerar utifrån behoven som finns på skolan. När det gäller uppföljningen av skolans arbete med trygghet och studiero (se även området trygghet och studiero) beskriver rektorn att de har arbetat med att kartlägga och skapa sig en nulägesbild av hur det ser ut på skolan.

Granskningen visar att det strategiska jämställdhetsarbetet på Fjällskolan behöver utvecklas. Det sker vid tiden för granskningen inte heller någon systematisk uppföljning av arbetet med jämställdhetsfrågor. Rektorn beskriver att hon följer upp om jämställdhetsperspektivet finns med i undervisningen när likabehandlingsarbetet utvärderas men säger att hon inte kan svara på om det finns med hos alla lärare. Lärare berättar att det finns en medvetenhet hos eleverna kring frågor som rör jämställdhet och säger att eleverna själva pratar om det. Vidare beskriver lärare att jämställdhetsperspektivet finns med när de väljer litteratur eller diskuterar historia, och att genusperspektivet finns när de väljer läromedel, men att det vore bra om det fanns en systematik kring det arbetet. Lärare som undervisar i de lägre årskurserna

arbetar mer med jämställdhet i klassrummet och för att motverka traditionella könsroller säger elevhälsan. Redovisade resultat visar att flickor generellt har tydligt högre måluppfyllelse än pojkar på Fjällskolan och rektorn och elevhälsans representanter uttrycker att de på skolan är väl medvetna om detta. På Skolinspektionens fråga om vilka åtgärder som vidtagits utifrån att resultaten skiljer sig åt mellan könen svarar elevhälsans representanter att det inte har varit ett uttalat uppdrag från rektorn att följa upp flickor och pojkars resultat. Rektorn beskriver att det har förts många diskussioner beträffande att måluppfyllelsen skiljer sig åt mellan pojkar och flickor och att pojkar på skolan generellt råkar ut för fler tillbud, och att det är fler pojkar som har specialresurser. Enligt rektorn är det också troligt att det är fler pojkar som har ett åtgärdsprogram. Diskussion har funnits i olika personalgrupper och i arbetslagen men den har inte knutits ihop säger rektorn.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det på skolan utvecklas ett strategiskt jämställdhetsarbete. I detta ingår att rektorn i arbetet med att följa upp skolenhetens resultat också sätter fokus på skillnader mellan flickor och pojkars resultat och ser till att dessa skillnader analyseras.

Skolors arbete med jämställdhet ingår i skolans värdegrunds- och demokratiuppdrag¹. Detta är en förutsättning för att alla elever ska lyckas i skolan. Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.² Vid Fjällskolan finns det utrymme för att utveckla detta arbete. Även om det bedrivs ett visst jämställdhetsarbete, framför allt genom likabehandlingsarbetet, är detta inte tillräckligt eftersom värdegrundsarbetet är generellt och inte tillräckligt sätter fokus på just jämställdhetsperspektivet. Det är inte heller tillräckligt att vissa lärare arbetar med

¹ 1 kap 5 § skollagen (2010:800)

² Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

frågorna i sina klasser. Jämställdhetsfrågor ingår inte som en självklar del i rektorns ledning och styrning. Därmed blir jämställdhetsarbetet inte tillräckligt strategiskt och riskerar att inte genomsyra undervisningen på hela skolenheten.

Ett strategiskt jämställdhetsarbete kan exempelvis handla om att ha frågor om jämställdhet på agendan i samtal och på möten. Det kan också handla om att ha utformat gemensamma strategier för hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen. Rektorn behöver försäkra sig om att varje lärare och all personal på skolan verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete. Varje lärare ska särskilt verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Om skolan via läroböcker och undervisning i vissa ämnen exempelvis enbart speglar männens erfarenheter eller perspektiv (eller tvärt om) främjar det inte skolans jämställdhetsarbete utan bör i stället utjämnas.

Vidare behöver utbildningens organisering, innehåll och arbetsformer systematiskt och löpande följas upp på ett sådant sätt att könsmönster kan uppmärksammas. Det kan handla om uppföljningar av flickor och pojkars kunskapsresultat i olika årskurser men också uppföljning av om skillnader i mående och trygghet som uppmärksammas av elevhälsan eller i utvärderingar som genomförts med eleverna. Vid Fjällskolan har flickor generellt högre resultat än pojkarna. Rektorn kan också behöva följa upp att de moment som ges inom ramen för kursplanernas centrala innehåll gällande jämställdhet tas tillvara och att denna undervisning bedrivs på ett sådant sätt att eleverna stimuleras att omfatta dessa värden. Det kan också handla om att följa upp att lärare på ett medvetet sätt speglar dessa värderingar i undervisningens innehåll och i sin ämnesdidaktik. Detta kan exempelvis handla om att följa upp att läroböcker och undervisningen i vissa ämnen inte enbart speglar männens erfarenheter eller perspektiv, eller tvärt om³.

³ SOU 2009:64, Flickor och pojkar i skolan – hur jämställt är det?, s. 42

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen (2010:800)

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolans och omvärlden, 5 Kursplaner med kunskapskrav.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen på Fjällskolan i huvudsak är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Undervisningen är väl strukturerad och består mestadels av en variation av olika typer av uppgifter och aktiviteter som eleverna deltar i. Det ges exempel på att lärarnas förväntningar på eleverna i regel är höga men att det varierar mellan lärare och årskurser hur och i vilken grad individanpassning sker. I flera grupper arbetar eleverna med likartade uppgifter under lektionerna och det behöver ske en större anpassning av både undervisningsmaterialets innehåll och arbetssätt. Skolinspektionen konstaterar att det framför allt är i de lägre årskurserna som det ges exempel på variation av uppgifter och anpassning av innehåll och arbetssätt. Granskningen visar vidare att eleverna görs i olika grad delaktiga i utformningen av utbildningen och lärarna skulle kunna arbeta mer med att medvetandegöra eleverna om deras möjlighet till inflytande över undervisningens utformning och elevernas möjlighet att reflektera över sitt eget lärande.

Granskningen visar att lärarnas undervisning är för det mesta är målfokuserad och strukturerad, men att det också finns lärare som inte tydliggör undervisningens syften och mål. Vid merparten av de lektioner som observerades på Fjällskolan under granskningen fanns en tydliggjord struktur där dagens lektioner och olika moment klargjordes för eleverna. Elever i de lägre årskurserna berättar att det är tydligt vad de ska lära sig under lektionerna och att de gör olika uppgifter under en och samma lektion. Eleverna i de högre årskurserna på Fjällskolan säger att de ibland inte förstår syftet med lektionerna de har eller att lärare ibland får ha samma genomgång flera gånger eftersom eleverna inte förstår vad de ska göra. Elevhälsan beskriver att det finns forum där specialpedagogerna är delaktiga i att diskutera vikten av en strukturerad undervisning. Vidare säger elevhälsan att rektorn har pratat mycket om

att det är viktigt med en gemensam struktur där målen tydliggörs för eleverna och att eleverna ges det stöd de behöver i undervisningen. Det görs på olika sätt beroende på var eleverna befinner sig säger representant för elevhälsan.

Granskningen visar att undervisningen i de lägre årskurserna är varierad och innehåller exempel på olika arbetssätt. Lärare berättar att det är viktigt att både erbjuda eleverna en tydlig struktur men samtidigt variera undervisningen för att stimulera och väcka elevernas intresse. Vid observationer såg Skolinspektionen exempel på hur enskilda lektioner bestod av olika arbetssätt, uppgifter och metoder. Elever beskriver att undervisningen varierar både genom att de får göra olika uppgifter på olika sätt men också genom att arbetssättet varierar även om de arbetar med samma ämne och område. Det finns dock exempel i ämnen som enligt eleverna i de högre årskurserna sällan innehåller ett varierat arbetssätt och där undervisningen oftast ser ut på samma sätt; de läser en text och svarar på frågor samt lär sig nya glosor berättar de intervjuade eleverna. Rektorn säger att diskussioner beträffande olika inlärningsstrategier har funnits med under medarbetarsamtal och under förra läsåret i arbetet med Fjällyftet. Då både på en allmän nivå och på en mer konkret nivå utifrån hur man kan planera en lektion säger rektorn.

Granskningen visar att det också finns en variation i hur undervisningen anpassas efter elevernas olika behov. Framförallt är det elever i de lägre årskurserna som ger exempel på hur arbetsmaterial och arbetsmetoder anpassas. Elever beskriver i intervju att de har läromedel med olika svårighetsgrader och ger exempel från matematik och engelska. Vidare berättar elever att de kan få olika uppgifter i svenska och att uppgifter generellt kan vara mer utmanande och att det finns möjlighet att få extrauppgifter. Vid de observationer som Skolinspektionen genomför under granskningen framkommer det att elever generellt arbetar med samma material men att arbetet sker i olika takt. Eleverna arbetar i olika grad individuellt och med olika stöd ifrån lärare. Vidare beskriver lärare en undervisning som ibland kräver en extra genomgång för vissa elever eller andra individuella anpassningar som inläsningstjänst. Lärare berättar att de är samspelade och pratar med varandra om hur man skapar ett tillåtande klassrumsklimat genom att uppmuntra eleverna. Vidare säger de intervjuade lärarna att de genom att bland annat synliggöra goda resultat för eleverna också stärker elevernas tillit till sin egen förmåga. Lusten att lära och hitta elevernas intresse är grunden och vi bör uppmuntra varje steg eleverna tar, oavsett var de befinner sig, och vi vill få dem att inte jämföra sig med varandra säger lärare.

Granskningen visar att lärarna i olika omfattning arbetar med att göra eleverna delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande, men att inflytandet varierar mellan olika ämnen och årskurser. De elevgrupper som har intervjuats under granskningen

ger något olika bild av hur mycket och på vilket sätt de får vara med och påverka. Några elever berättar att deras lärare ger dem valmöjligheter i klassrummet och berättar att de kan få vara med och rösta om vilken film de vill se, eller att de kan få välja uppgifter att arbeta med. Det är inte givet att alla elever behöver arbeta med exakt samma saker.

Vidare berättar elever att de någon gång har fått fylla i en enkät om hur de upplever undervisningen. Några andra elever säger att de inte får vara med och påverka så mycket i undervisningen, och berättar att läraren presenterar vad de ska arbeta med. Det finns möjlighet att påverka vad man vill skriva om säger elever. Vidare säger elever att lärare någon gång har frågat dem vad de har tyckt om en uppgift eller metod. Det är dock inte alltid de bryr sig om vad vi tycker, eller att lärare ändrar något utifrån det vi tyckt till om säger elever. Lärare ger exempel på hur eleverna görs delaktiga genom att de redan vid inledningen av ett nytt arbetsområde kan vara med och komma med olika idéer. Genom att få tänka fritt får eleverna lättare att uttrycka vad de vill jobba med och hur de vill göra det säger lärare. På Skolinspektionens fråga om det finns gemensamma strategier på skolan kring hur lärarna ska arbeta med att utvärdera undervisningen säger elevhälsans representanter att de vill börja använda sig av trivselenkäter som också skulle kunna innehålla en utvärdering av lärande, men att det inte finns nu.

Rektorn säger att det inte finns någon samsyn på skolan kring hur man ska utvärdera undervisningen. Det ingår i läraruppdraget att se till att eleverna får inflytande säger rektorn. Vidare berättar rektorn att hennes bild av hur eleverna upplever deras möjlighet till inflytande sjunker med åldern och rektorn refererar till en enkät som genomförs med elever i årskurs 2 och elever i årskurs 5 på skolan. Det finns dock en stor kompetens på skolan i att möta eleverna säger rektorn.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet med att ge eleverna inflytande över planeringen och genomförandet av undervisningen, samt ökade möjligheter att reflektera över sitt eget lärande.

Enligt såväl skollagen⁴ som läroplanen ska undervisningen bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar för sitt lärande. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁵ Eleverna ska få möjlighet att ta ett personligt ansvar är det viktigt att lärarna har som utgångspunkt att eleverna kan och vill ta det.

Granskningen visar att elever i de högre årskurserna vid Fjällskolan har alltför begränsad möjlighet till reflektion och inflytande över undervisningen. Rektorn och lärarna behöver ta ställning till hur undervisningen kan utformas så att uppdraget att utveckla elevernas förmåga att ta personligt ansvar tas tillvara i undervisningen. Vidare behöver rektor och lärare främja en undervisning där elevernas förmåga och vilja att ta ansvar synliggörs.

Ett sätt för läraren att göra eleverna delaktiga i sitt lärande kan vara att låta eleverna få utveckla och använda olika inlärningsstrategier, så att de medvetet kan planera, genomföra och utvärdera sitt tänkande⁶. Även om undervisningen ska styras av läroplanen finns det utrymme för elevers inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på inom respektive ämne. Vilka arbetsformer som bäst lämpar sig för att utveckla dessa kunskaper och hur det ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna resonera kring, i syfte att de successivt ska kunna få eget ökat ansvar. Ett annat område som eleverna kan vara med och påverka är vilka läromedel som ska användas eller vilka examinationssätt som ska tillämpas. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska få ett underlag för att utveckla undervisningen. Ett exempel på hur eleverna kan involveras i planeringen av undervisningen är att låta dem berätta om sina erfarenheter och föreställningar

⁴ 4 kap 9 § skollagen

⁵ Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

⁶ Börjesson, L (2012) Om strategier i engelska och moderna språk

kring det som undervisningen ska behandla⁷. Utifrån detta kan eleverna sedan bidra med idéer om innehåll, arbetssätt och arbetsformer för det aktuella arbetsområdet.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i låg utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att det vid Fjällskolan finns elever som inte tillförsäkras studiero under lektionerna. I de högre årskurserna får arbetet på skolan som syftar till ett gemensamt förhållningssätt och strategier för att förbättra lärmiljön och studieron för eleverna inte avsedd effekt. Däremot bedrivs ett medvetet och gemensamt arbete för att skapa trygghet för eleverna. Rutinerna är väl kända och det finns exempel på insatser för att främja och förebygga kränkningar och otrygghet.

Granskningen visar att det finns ämnen och klasser i de högre årskurserna där studieron inte är bra, vilket gör att det finns ett behov av att utveckla ett gemensamt arbete för att förbättra studieron. Elever i de högre årskurserna berättar i intervju att det inte alltid är studiero i alla ämnen som eleverna undervisas i. Elever beskriver att det förekommer att klasskamrater springer omkring i klassrummet och att elever inte lyssnar på tillsägelser från lärare vilket bidrar till att studieron brister. Vidare säger elever att lärarna gör olika för att skapa studiero. Exempel som beskrivs av eleverna är att läraren visar ett tecken med fingrarna, sätter ett streck på tavlan eller skriver upp namn på tavlan. Metoderna fungerar, även om det finns elever som inte lyssnar ändå säger elever. Elevernas beskrivningar bekräftas av observationer som Skolinspektionen

⁷ Giota, J. (2013) Individualiserad undervisning i skolan – en forskningsöversikt Vetenskapsrådets rapportserie 3:2013, Stockholm: Vetenskapsrådet

genomför i samband med granskningen. Vid ett par klassrumsobservationer är det stundtals hög ljudvolym och trots att lärare använder sig av olika metoder för att skapa studieron är det fortsatt oroligt i klassrummet. Flera av Skolinspektionens observationer visar dock att lärares metoder för att skapa studiero i klassrummet ger önskad effekt, vilket också lärare och elever säger vid intervjuer. Vi kan göra det vi ska under lektionerna och oftast räcker det att läraren påminner oss om arbetsron säger elever. Såväl lärare som rektorn beskriver att det finns olika metoder på skolan i syfte att skapa studiero. Exempel som framkommer är positiv förstärkning, att skapa gemensamma regler som placering i klassrummet och att man bara pratar om man fått ordet. Vidare säger lärare att rektorn har gett lärarna i uppdrag att dela med sig av goda exempel och metoder i syfte att skapa studiero. Elevhälsans representanter berättar att ett gemensamt förhållningssätt på skolan kring studiero även kommer att tas upp under kommande elevhälsomöten där lärmiljön är i fokus. Lärarna kommer att få välja ut pedagogiska dilemman och resonera kring detta säger en representant ur elevhälsan.

Däremot visar granskningen att det finns ett medvetet och gemensamt arbete för att skapa trygghet på skolan. Lärare och rektorn beskriver att arbetet för att skapa trygghet på skolan sker genom att det finns en gemensam syn på att alla Fjällskolans elever är allas elever och att lärare och personal använder ett lågaffektivt bemötande i mötet med elever. Det är viktigt med tydlig struktur och ramar samt ett respektfullt bemötande säger lärare i intervju. Både lärare, elevhälsan och rektorn ger exempel på insatser som görs i syfte att förbättra tryggheten på skolan. Bland annat har det beslutats om att ha mer strukturerade raster och att rastvakterna är en del av det arbetet. Elevhälsans representanter lyfter bland annat fram att värdegrundsarbetet sker kontinuerligt i undervisningen och att det ibland under vissa veckor uppmärksammas mer genom exempelvis så kallade hemliga kompisar och andra grupp-gemensamma aktiviteter. Elever berättar i intervju att de ibland har kompisamtal där eleverna får berätta hur veckan har varit och varför. Några elever säger att det är okej att vara annorlunda på skolan. Det framkommer inte heller annat än att eleverna är trygga under skoldagen. Såväl lärare, elevhälsa som rektorn uttrycker att de rutiner som finns i skolan för att hantera kränkande behandling är kända och tillämpas. Rektorn beskriver att det finns ett pågående kartläggningsarbete och nulägesanalys för att utvärdera elevernas upplevelse av trygghet. Rektorn ger också exempel på åtgärder som vidtagits på skolan utifrån dessa kartläggningar. Vidare säger rektorn att arbetet med likabehandlingsplanen är i fokus under höstterminen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver arbeta med att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. I detta ingår att alla som arbetar i skolan har ett gemensamt förhållningssätt och att det finns en medvetenhet om hur studiero påverkar lärandet i undervisningen.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero⁸. Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande⁹. Vidare ska elever enligt läroplanen fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.¹⁰

Granskningen visar att alla elever vid Fjällskolan inte tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero. Lärarna och personalen vid Fjällskolan har ett gemensamt förhållningssätt gällande att skapa trygghet i klassrummen och i skolmiljön men det saknas ett lika tydligt förhållningssätt kring arbetet för att skapa studiero i alla klasser. För att åstadkomma en miljö på skolan där all undervisning präglas av studiero krävs att det finns forum där alla lärare som undervisar kan diskutera och komma överens om gemensamma förhållningssätt och strategier för att skapa studiero för alla elever i alla klasser. För rektorn är lärarnas upplevelse av hur detta arbete fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning av olika metoder och strategier i syfte att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Det handlar ytterst om att fånga och förstå

⁸ 5 kap. 3§ skollagen

⁹ Lgr 11, 2.2 Kunskaper

¹⁰ Lgr11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

den skolkultur som råder, och att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hur incidenter ska hanteras om de uppstår¹¹.

Exempel på lärares arbete med att skapa studiero kan handla om hur dessa agerar både förebyggande och åtgärdande när det finns ordningsproblem, i en elevgrupp eller kopplat till enskilda elever. I detta arbete kan det till exempel ingå saker som hur klassrummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att vara en god förebild genom att uppmärksamma önskvärda beteenden hos eleverna¹². Lärarna behöver på ett konstruktivt sätt uppmärksamma elever som förefaller passiva eller oengagerade i skolarbetet eller de elever som av andra skäl stör andra. Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga¹³.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Det ges i flera delar förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg, 2.8 Rektorns ansvar

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn vid Fjällskolan gör en uppföljning av skolans arbete med betyg och bedömning. Rektorn analyserar också eventuella skillnader i betyg och bedömning mellan olika ämnen och mellan resultat på nationella ämnesprov och betyg. Granskningen visar dock att rektors arbete med att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg behöver utvecklas ytterligare. Samverkan kring bedömning har begränsats till att ske mellan lärare som undervisar elever i samma årskurs och de ämnen där det finns nationella ämnesprov eller obligatoriska bedömningsstöd. Därmed behöver den

¹¹ Skolinspektionen (2016) Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också Stockholm: Skolinspektionen, s. 16

¹² Skolverket (2011), Utvärdering av metoder mot mobbning Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 204 ff

¹³ Skolverket (2011) Utvärdering av metoder mot mobbning, Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 15

systematiska samverkan gällande bedömning mellan lärarna utvecklas så att den omfattar samtliga ämnen.

Granskningen visar att rektorn vid Fjällskolan ser till att arbetet med bedömning och betygssättning följs upp. Av intervjuer med lärare framgår att lärarna på uppdrag av rektorn diskuterar hur de skriver omdömen för att de ska vara likvärdiga och att diskussioner kring bedömning följs upp av rektorn. I dokument som Skolinspektionen har tagit del av inför granskningen beskriver rektorn att lärare först själva analyserar elevernas omdömen och betyg och att det därefter sker en analys i samverkan med kollegor i arbetslaget och tillsammans med rektor. I dokumentet står även att de lärare som har klasser i samma årskurser gör en analys av bedömningarna och att rektorn därefter samlar in analyserna och rapporterar dessa vidare till huvudmannen.

Vidare visar granskningen att det finns forum för bedömningssamverkan mellan lärare, men att det främst handlar om de ämnen där det finns nationella ämnesprov och mellan lärare som undervisar i samma ämne och årskurs. Lärare beskriver i intervju att det sker sambedömning i de lägre årskurserna och att de använder sig av bedömningsstöden både i årskurs 1 och 2 samt att rektor följer upp att kollegiala samtal kring bedömning sker på arbetsplatsträffar och under elevhälsomöten. Däremot kanske vi är mindre bra på att säkerställa att vi summerar vad eleverna kan på ett likvärdigt sätt säger de intervjuade lärarna. Vidare beskriver lärare att samverkan kring bedömning och utformning av elevernas omdömen genomförs tillsammans med den närmsta kollegan som undervisar i samma årskurs. Lärare som undervisar i de högre årskurserna berättar i intervju att elevernas resultat jämförs över årskurserna och att lärare jämför elevexempel. Vid nationella prov finns det möjligheter till sambedömning och det finns även stödmaterial att använda sig av. Dock sker det ingen samverkan kring bedömning med andra skolor, säger lärare. Elevhälsans representanter beskriver att sambedömning på skolan oftast sker genom att lärare sitter två och två och diskuterar elever som inte når kunskapskraven, men att man inte tittar på hur bedömningen av elevernas kunskaper sker. Rektor berättar i intervju att samverkan kring bedömning mellan lärare sker kollegialt med lärare som undervisar samma årskurs, men inte mellan lärare som undervisar i samma ämnen. Vidare säger rektor att man inte har gjort någon analys om bedömningen ser olika ut i de olika årskurserna över tid. Det finns ett behov av att arbeta mer med likvärdigheten i bedömningen och det finns behov av att föra diskussioner kring bedömning, men det har inte varit prioriterat i år säger rektor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge alla lärare förutsättningar att samverka med andra lärare kring bedömningar och se till att lärarna använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar av elevernas kunskaper i samtliga ämnen.

Rektorn har ansvar för att betyg sätts i enlighet med skollagens och andra författningars bestämmelser.¹⁴ Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare för lärarna och övriga personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven¹⁵. Skollagen anger att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas¹⁶. Rektorn har därmed också ett ansvar för att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina egna bedömningar av elevernas kunskaper i syfte att verka för likvärdighet.

Det är inte tillräckligt att samverkan kring bedömning, som på Fjällskolan, begränsas till att bara omfatta vissa ämnen och årskurser. Rektorn behöver organisera lärares samverkan för att kunna möjliggöra likvärdiga bedömningar och säkerställa att lärare använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Rektorn behöver också ge lärare möjlighet att kvalitetssäkra sina omdömen till exempel mot nationella bedömningsstöd och genom en organiserad samverkan mellan lärare inom skolan och med lärare på andra skolor. Det är viktigt att kvalitetssäkringen i bedömningen sker, inte bara i relation till de nationella styrdokumentet utan också mellan lärare på skolan¹⁷. Lärare behöver regelbundet ges möjlighet att diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Lärare behöver också ges möjlighet att samverka både inom och mellan skolor. Att diskutera bedömning och betygssättning med andra professionella bidrar till att bedömningen blir mer tillförlitlig och inte låter sig påverkas av till exempel lokala "traditioner" eller bedömningskulturer

¹⁴ 3 kap. 14 § skollagen

¹⁵ Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

¹⁶ 1 kap. 9 § skollagen

¹⁷ Skolverket 2016, Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, Reviderad version

på skolenheten. Att ha god insikt i vad styrdokumentet säger är i sin tur en förutsättning för detta.

Likvärdighetsdiskussioner kan med fördel föras i arbetslagen mellan lärarna för att ytterligare öka kvalitén i ett sådant arbete kan även utbyte ske mellan olika skolor. Sådana diskussioner och analyser kan bidra till att lärare utvecklar sina bedömarförmågor och förtrogenhet med kunskapskraven. Även om det inte är belagt i forskning att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet, visar forskning att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedömning till stor del beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda¹⁸.

På Skolinspektionens vägnar

 Frida Eek

Baslutsfattare
Signerat av: Frida Eek

 Karin Karlsson

Föredragande/Utreddare
Signerat av: Karin Karlsson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maria Larsson och juristen Magnus Jonasson medverkat.

¹⁸ Skolinspektionen (2014) Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygsättning, Stockholm: Skolinspektionen, s 6

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 18 september 2018 och den 20 september 2018. Besöket genomfördes av Karin Karlsson och Maria Larsson.

Fjällskolan är en grundskoleenhet i Göteborgs kommun med elever i förskoleklass och i årskurserna 1-6. Vid tiden för Skolinspektionens besök på Fjällskolan går det cirka 370 elever vid skolenheten.